

Knjiga Demetrijanu od sv. Ciprijana

(Refleksije na razmeđu stare i nove godine iz četvrtoga vijeka)

Uvod.

KADA si, Demetrijane," lajao i kada si istinitog i jedinog Boga hulio svetogrđnim i bezbožnim riječima, često sam te prezreo. Mislio sam name, da je čednije i bolje šuteći ne mariti za neznanje zalutala negoii govoreći izazivati ludost bezumna čovjeka. A toga nijesam učinio bez naloga božanskog učiteljstva, jer je pisano: »Nemoj ništa reći u uho nerazumna čovjeka, da se ne bi narugao tvom pametnom govoru, kada ga čuje.« (Prov. 23, 9.) I ponovno se kaže; »Ne odgovaraj ludu na njegovu ludost, da mu ne bi sličan postao.« (Prov. 26, 4.) Nama se nadalje zapovijeda, da svetinju kod sebe čuvamo i da je ne metnemo pred svinje i pred pse, jer nam Gospodin govori i kaže; »Ne dajte svetinje psima, i ne bacajte biserja svoga pred svinje, da ga ne pogaze nogama i okrenuvši se ne rastrgaju vas.« (Matth. 7, 6.) Kad si meni često dolazio, i to više od želje da se protiviš, negoli da što naučiš, i kada si strašno galameći htio bezobrazno meni više narinuti svoje mišljenje negoli moje strpljivo saslušati, činilo mi se nedoličnim, da se s tobom ogledam, jer bi mnogo lakše bilo suzbiti glasom valove uzbrkalog mora, nego tvoju hjesnoću raspravljanjem obuzdati. Pa zaista je uzaludan trud i posao svijetliti slijepcu, govoriti gluhu, svjetovati luda; jer lud ne misli, slijep ne vidi, a gluh ne čuje,

2. Na ovo sam često mislio i šutio pa sam tako nestrpljiva strpljivošću nadvladao, kad nijesam mogao niti neuka poučiti niti bezbožnika vjerom ukrotiti niti pobješnjela umiriti blagošću. Ali sada ne smijem dulje šutjeti, jer kažeš, da smo mi krivi, što se mnogi tuže, da su ratovi češći, da hjesni kuga i glad, što je kiša i dažd istisnuo sunce i vedrinu. Sada bi se naša šutnja smatrala nepouzdanjem, a ne čednošću, i dok bismo šutke prezirali pobijati lažne potvore, činilo bi se, da zločinstvo priznajemo. Tebi ću dakle, Demetrijane, odgovoriti a ujedno i ostalima, koje si možda pobunio proti nama, i koji su kao tvoji pristaše nikli iz tvog korijena i sjemena, jer si kletim riječima na nas mržnju sijao. Ipak se nadam, da će oni uvidjeti naš razumni govor; jer, kad ih je laž na zlo zavela, mnogo će ih više sila istine na dobro privući.

Prirodni uzroci nevolja.

3. Ti reče dakle, da smo mi zapravo krivi sviin onim zlima. Sto sadašnji svijet tresu pjitištu, jer ne štujemo vsših bogova. Kako si u Božjoj istini i u spoznaji posve neuk, treba li ponajprije odmsih ovdje znati, da je svijet već ostario, da'nema više onih sila, koje je nekoć imao, niti više ima one krepke snage, kojom je prije obilovao. Ovo nam sam

O povodu ovoga spisa cfr. »Život« 1932., str, 409.

svijet kaže i njegovo opadanje dokazuje njegovu propast, makar mi šutjeli, i ne naveli nikakva dokaza iz Svetog Pisma i iz Božjih riječi. Zimi nema toliko kiše, da sjeme nabubri i pn klija, ljeti sunce nema toliko žara, da rod dozrije; niti je proljetni usjev tako bujan, niti jesenski rod tako obilat. Sve se manje mramora vadi iz prokopanih i iscrpenih gora; manje se dobiva zlata i srebra iz istrošenih rudnika i siromašne rudne žile s dana u dao opadaju i kraće postaju. Nema više na njivama seljaka, vojnika u taboru, neporočnosti na trgu, pravde na sudu; nema sloge u prijatelja, znanja u umjetnosti, poštenja u vladanju. Zar ti misliš da ikoja druga stvar može biti u starosti ono, što je bila za rane i čile mladosti? Sve što kraju naginje, nužno opada i raspada se. Teko, kada je sunce na svom zalazu, zrake njegove manje sjaju, manje griju; kad je mjesec svršio svoj tijek, gube mu se rogovi, i on se smanjuje. Stablo, koje je nekoć bilo zeleno i rodno, postaje od nerodne starosti, kada mu se grane osuše, ružno. Vrelo, iz kojega su prije izbijali jaki mlazovi vode, jedva prokapljuje, kada počne od starosti presušivati. To je Bog dosudio svijetu, to je Božji zakon, da sve poslalo propadne, naraslo ostari, jako oslabi, veliko da se umanj, a kada se umanj i oslabi, da onda svrši.

4. Kršćane kriviš, što se sve umanjuje sa starošću svijeta. A zar i starci krive kršćane, što su u starosti slabijeg zdravlja, što im uši isto tako dobro kao nekoć ne čuju, noge ne trče, oči ne vide, što im je snaga, što su im tjelesni sokovi i udovi klonuli? Krive li ih stoga, što sada ljudi jedva stignu do stote godine, dok je prije ljudski život trajao 800 i 900 godina? Sijedu kosu vidimo kod dječaka, i opada prije nego što je narasla; tako dob ljudskog života ne prestaje u starosti, nego počinje starošću. Tako rođenje u svom postanku hiti prema koncu, lako se, što god se rodi, zbog starosti samog svijeta izrodi. Stoga se nitko ne smije čuditi, da su pojedine stvari u svijetu počele opadati, kada je već čitav svijet u opadanju i na koncu.

Fizička su zla bič u Božjoj ruci, osvetnici moralnih zala,

5. Što pak ratovi sve češće nastaju, što nerodica i glad nagomilavaju brige, što razbješnjele bolesti ruše zdravlje, što kuga ljudski rod mori i puštoši; i to znaj, da je to proročeno, da će se u zadnje doba zla umnožiti, da će nevolje biti raznovrsne, da će se sud rasrdenog Boga, jer se već sudnji dan približuje, u sve većim patnjama ljudskog roda pokazati. To se naime ne zbiva, kako tvoja lažna tužba i neznanje istine naokolo širi i više, što mi vaših bogova ne štujemo, već što vi našeg Boga ne štujete. Kako je On upravitelj i gospodar svijeta, kako se sve događa po Njegovoj volji i po migu, i kako se ne može ništa zbiti, čega On ne učini ili ne pripusti, onda je očito, kada se nešto događa, što pokazuje gnjev rasrdenog Boga, da se to ne zbiva zbog nas, koji štujemo pravog Boga, već zbog vas. Tu ste vi kaznu svojim zločinstvima zaslužili, koji Boga nikako ne tražite, niti Ga se bojite, niti hoćete upoznati pravu vjeru odrekavši se taštog praznovjerja, da bi svi, kao što je samo jedan Bog za sve, samo jednog Boga štovali i Njemu se molili.

6. Poslušaj Njega samoga, gdje nam govori i kako nas poučava svojim božanskim glasom: »Gospodinu Bogu svojemu se klanjaj, i njemu samome služi.« (Deut. 6, 15) Ponovno veli: »I ne idite za drugim bogovima, da im služite i da im se klanjate i ne gnjevite me djelom ruku svojih, i ne ću vam učiniti zla.« (Ser. 25, 6) A prorok, pun Duha Svetoga isto tako svjedoči i navješćuje Božju srdžbu: »Ovo veli Gospodin svemogući: zato, što je moj dom pust, a vi svaki trčite za svoj dom. Zato se zatvori nebo nad vama, da nema rose i zemlja se zatvori, da nema roda njezina. I mač ću donijeti na zemlju i na žito i na vino i na ulje i na ljude i na stoku i na svaki rad njihovih ruku.« (Ag. 1, 9 si.) A drugi prorok isto ponavlja i kaže: »I pustih dažd na jedan grad, a na drugi grad ne pustih dažda, jedan se kraj nakvasi, a drugi kraj, na koji ne dažd je, posuši se. Tako dva i tri grada idahu u jedan grad,

da piju vode i ne mogahu se napiti; ipak se ne obratiste k meni, govori Gospod.« (Am. 4, 7. si.)

7. Bog se eto srdi i ljuti pa se i grozi, ako se k njemu ne obratimo, a ti se još čudiš i u svojoj tvrdokornosti i u preziru tužiš, što se rijetko odozgor kiša spušta, što je zemlju prekrila prašina, što na nerodnoj grudi jedva raste mršava i blijeda trava, što tuča pada te vinograde obija, što masline izvaljuje oluja, čudiš se, što vrela zbog suše usahnuše, što kužne pare zrak pokvariše, što bolesti ljudsko zdravlje uništiše, kada ste vi to sve s vojim grijesima izazvali, i kad Boga još više raspaljujete, jer ni tolike ni takve kazne ne koriste. Jer to se događa, ili da se ukrote drznici, ili da se zli kazne. Tako govori sam Bog u svetom Pismu: »Uzalud bih sinove vaše, ne primiše nauke.« (Jer. 2, 29)

A pobožni i Bogu posvećeni prorok na to odgovara i kaže: »Bijes ih, ali ih ne boli; satireš ih, ali ne će da prime nauke.« (Jer. 5, 3)

Eto Bog kažnjava, a opet nema nikakva Božjeg straha. Eto Bog s visine šiba i bičuje, a niko se ne boji i ne dršće. Kada ne bi ljudska djela takva plata stigla, kako bi ljudi bili još drzovitiji, jer bi bili sigurni od kazne za zločinstva,

8. Tužiš se, što su vrela slabija, zrak nezdraviji, kiša rjeđa, što je zemlja nerodnija, što počela zemaljska ne služe tvojoj koristi i nasladi. Ti služiš Bogu, po kome sve tebi služi; podvornik si Onoga, na Čiji mig sve tebi dvori. Sam od svoga sluge zahtijevaš službu i ti, koji si čovjek, čovjeka siliš, da te sluša, da ti služi. I premda vam je suđeno, da se jednako radate i umirete, premda vam je put tijela slična, razum duše zajednički, pa makar da s jednakim pravom i po istom zakonu dolazite na ovaj svijet i s njega kasnije odlazite, ipak ti, koji si nasilan i prestrog utjerivač službe, bičuješ i šibaš, mučiš i patiš i gladom i žeđom, golotinjom, pače često i mačem i tamnicom, ako ti se ne služi, kako misliš i kako hoćeš. Kad dakle ti tako gospodariš, zar ne ćeš priznati Boga svog za gospodara?

9. S pravo dakle navaljuju nevolje, i ne prestaju Božji bičevi i šibe. Pa kada i to ovdje ništa ne koristi, pa kad strah tolikih nesreća ne obraća niti pojedinaca Bogu, onda ih čeka kasnije vječna tamnica, neutrljiva vatra i beskrajna kazna. Njihova molba i jecanje ne će se čuti, jer i oni nijesu pazili na strašenje rasrđenog Boga, koji po proroku dovikuje i kaže: »Čujte riječ Gospodnju, sinovi Izraelovi, jer Gospod ima parbu sa stanovnicima zemaljskim: jer nema istine, ni milosti, ni znanja za Boga u zemlji. Zaklinju se krivo i lažu i ubijaju i krađu i čine preljubu, zastraniše i jedna krv stiže drugu. Zato će tužiti zemlja, i štogod živi na njoj, prenemoći će i zvijeri poljske i ptice nebeske; j ribe će morske pomrijeti. Ali niko da se ne prepire ni da ga kori.« (Oz. 4 1, i si.) Bog kaže, da se ljuti i srdi, što nema spoznaje Božje na zemlji, što se Boga ne boje i za Njega ne znaju. Opačine laži, nečistoće, varke, okrutnosti i bezbožnosti Bog kara i grdi, a ipak

se nitko ne obraća na neporočan život. Događa se eto, što je Bog svojim riječima već prije rekao, a nikoga vjera u sadašnjost ne potiče, da se pobrine za budućnost. Usred ovih nevolja, od kojih i opkoljeni jedva dišete, ipak imate kada biti zločesti i u tolikim pogiblima radije druge sudite negoli same sebe. Ljutite se, što se Bog. srdi, kao da zlim življenjem zaslužujete nešto dobro, kao da nije sve ovo, šio se događa, manje i lakše od vaših grijeha.

»Mentita est iniquitas šibi!« — Pravednici trpe nepravdu.

10. Deder ti, koji druge sudiš, budi sam svoj sudac pa zaviri u mračne zakutke svoje savjesti. Pa, jer više nemaš nikakva straha ni stida zbog grijeha, i jer tako griješiš, kao da bi grijehom omiljeti mogao, pogiecijader sama sebe, kako je i onako golotinja tvoja svima na pogledu. Ti si ili od oholosti nadut, ili od lakomosti pohlepan ili od srdžbe bijesan, ili od kockanja rasipan, ili od požuda bludan, ili od okrutnosti nasilan, pa ipak se čudiš, ako Božja srdžba raste u kaznama ljudskoga roda, jer dnevice raste ono, što treba kazniti? Tužiš se, što neprijatelji ustaju, kao da bi mogao, kada ne bi bilo neprijatelja, mir uživati; kao da ne bi, sve kada bi pogibelji od barbarskog oružja bile uklonjene, žešće i strasnije oružja pustošilo i haralo u domaćim navalama zbog spleta i nepravda moćnijih građana! Tužiš se na neplodnost i na glad, kao da veća glad nastaje od suše negoli od grabeiljivosti; kao da ne postaje ljuća oskudica od pridržanog viška žita i zgrnuta novca. Tužiš se, što je nebo zatvoreno, te nema kiše, kao da se na zemlji ne zatvaraju žitnice. Tužiš se, da zemlja n:anje rada, kao da se rođeno pruža siromasima. Tužiš se na kugu i na bolest, a sama kuga i bolest ili otkrivaju ili umnažaju opačine pojedinih, jer se bolesnima ne iskazuje milosrđe, a na pokojne već je zinula lakomost i grabežljivost. Ti su ljudi u djelima ljubavi plahi, a drski u bezbožijom dobitku, bježe od sprovoda pokojnika, a čeznu da oplijene mrtvace, e bi se pokazalo, da su nevoljnike v bolesti njihovoj možda zbog toga zapustili, da ne bi rsogli liječeći ce izmaći smrti. Onaj u a ime svakako koće, cia bolesni!: umre, Koji na imutak njegov navali, čim on zaglavi.

11. I clike nevolja i strah ne c.ogu urcciii čistim i poštenim vladanjem. U narodu, gdje se mnogo umire, kao da je veliki pokolj, nema nikoga, koji bi mislio, da je smrtan. Posvuda se trči, otimi i prisvaja; u oturanju nema nikakve izlike, nikakva krzmanja, Tako svatko hiti na otimačinu, kao da je to slobodno, kao da re mora, kao da će svaki, koji ne otima, osjetiti vlastitu štetu i gubitak pretrpjeti. Kod razbojnika se vidi kakav takav strali od zločinstva, jer traže zabitne klance i puste samoće i ovdje griješe, da bi svoja zločinstva prekrili noćnim mrakom. Lakomost otvoreno bjesni i u svojoj sigurnoj drzovitosti javno izlaže oružje osorne i razuzdane požude. Odatle patvarači (krivotvorci), odatle trovači, odatle usred grada ubojice, koji su tako brzi na grijeh,

kako su grešnici sigurni od kazne. Krivac priznaje zločinstvo, ali nema poštena čovjeka, da ga osveti. Nikakve bojazni od suca ili od tužitelja. Zločesti ostaju nekažnjeni, poštenu šute, znaoci se boje, suci se potkupljuju. Stoga prorok po Božjem duhu i nadahnuću ističe ovu stvar, što je sigurna i očita istina, da naime Bog može zapriječiti svako zlo, a što u zlu zaista ne pomaže, da ga smetaju zaslužene kazne grešnika. »Gle, nije okraćala ruka Gospodnja, da ne može spasti, niti je otežalo uho njegovo, da ne može čuti. Nego bezakonja vaša rastaviše vas s Bogom vašim i grijesi vaši zakloniše lice njegovo od vas, da ne čuje.« (iz. 59. 1 i si.) Neka dakle svatko razmišlja zločine i grijeh, i;ska misli na rane duše, pa će tada prestati tužiti se na Boga ili na nas, kad uvidi, da zaslužuje ono, što trpi.

12. Deder da dođemo na ono, zbog čega smo najviše povelili razgovor: zašto vi progonite nevine i na sramotu Božju napadate i ugnjetavate Božje slugu? Zar je malo vama, što je život vaš okaljan najrazličitijim i najužasnijim opaćinama, nepravednim i smrtnim zločinstvima, krvavim i hitrim otimaćinama? Zar vam je malo, što lažnim praznovjerjem pravu vjeru potkopavate, što za Boga uopće ne marite i ne bojite ga se, pa još hoćete povrh toga slugu Božju, što su se posvetile Njegovu Veličanstvu i Njegovu Imenu, uništiti nepravednim progonstvima? Dosta ti nije, što sam Boga ne štuješ, nego još i njegove štovatelje svetogrdno mučiš. Boga ne štuješ i nipošto ne daš, da ga drugi časte. Međutim, dok ti se ostali, koji štiju nesamo gadne idole i rukom ljudskom načinjene kipove nego i strašila i nakaze, mile, samo ti ?e Božji štovatelji ne sviđaju. Svagdje se po vašim hramovima dirne pališta žrtava i lomače za životinje, samo pravi Bog ili nema nikakva oltara ili je potajan. Štujete krokodile i psoglavce i kamenje i zmije, a jedino se pravi Bog ne štuje na zemlji ili « štuje, a to ne bez kazne. Nevinima, pravednima, Bogu kuću uzimaš, baštinu otimaš, u okove ih kuješ, zatvaraš ih u U. niču, mačem, zvjerima i životinjama kažnjavaš. Pa jos ri dovoljan našim kratkim bolovima niti jednostavnim brzijenjem. Dugim mukama trgaš tijelo, mnogobrojnim n u i> <i * j vadiš i kidaš. Tvoje divljaštvo i tvoia okrutnost t 7 običnim mukama, uego tvora ožtroiurna okrutnost » < .

13. Kakva je to nezasitna bjesnoća u mrcvarenu, k¹¹ va i : to neispunljiva požuda u mahnitosti? Eto izaberi jec¹ o : Ili je zločinstvo biti kršćanin ili nije? Ako je zločii...t, o, j pogubiš pmnavaoca? Ako nije, zašto progoni? nevina? Morao bik se na muke staviti, ako bih zanijekao. Kada bih bojeći se tvoje kazne prevarnom lažju zatajio ono, što sam prije bio, tada bi me trebalo mučiti, tada bi me trebala žestina bola prisiliti na priz-Tviic T- ^o u ostalim istragama muče krivci, koji nijeću; zbog čega ih krive, da bi istinitost zlodjela, koje usta ne će priznati, bol tijela izjavio. Sada pako, kada je drage volje glasno F izoajem, kada ponovno i počesto svojim glasom zasvjedočujem,

da sam kršćanin, i kada bogove tvoje rušim ne na sakrivenim i potajnim mjestima nego javno i očito pa i na samome trgu pred poglavarstvom i pred načelnikom, što onda priznavatelja na muke stavljaš? Možda je ono, premda je maleno bilo, s čega si me prije potvarao, naraslo, pa to moraš i više mrziti i oštrije kazniti, što Sam se kršćaninom priznao na uglednom mjestu i pred mnogim narodom pa što sam još i vas i vaše bogove javnim i jasnim govorom posramio.

Razlozima se borite, **ako** možete, sluge laži!

14. Što se obraćaš na slabo tijelo, što navaljuješ na nemoćnu zemnu put? Uhvati se u koštac sa snažnim duhom, skrši snagu duha, obori vjeru raspravama, ako možeš, nadvladaj razlozima. Ako bogovi tvoji imaju štogod božanske moći, neka sami ustanu na osvetu, neka se sami svojim veličanstvom obrane. Ali kakvo će oni dobro iskazati svojim štovateljima, kada ne mogu kazniti onih, šio ih ne štujaju? Jer, ako je osvetnik veći od onoga, kome se osvećuje, onda si ti veći od svojih bogova. Ako si pako veći od onih, koje štuješ, onda ti ne moraš njih, nego oni tebe štovati. Tako vaša osveta brani njihovo vrijeđanje, kao što ih i vaše čuvar, je, kad su zaključani, štiti, da ne propadnu. Stidi se klanjati se onima, koje sam braniš, stidi se očekivati zaštitu od onih, koje sam štitiš.

15. O kada bi ti svoje bogove htio čuti i vidjeti, kako ih mi zaklinjemo, kako ih duhovnim bičevima bijemo i kako ih iz opsjednutih tjelesa mučilima riječi izgonimo; o kada bi ih htio čuti, gdje urliču i ječe ljudskim glasom, gdje bičeve i šibs po božanskoj moći osjećaju i gdje priznaju sudnji dan, koji će doći! Dođi pa spoznaj, da je istina, što govorimo; pa kada kažeš, da bogove štuješ, vjeruj barem onima, koje štuješ. Ili ako usijedneš samom sebi povjerovati, o tebi ću govoriti, a ti ćeš slušati onoga, koji je tvoja prsa zaposjeo, koji je sada tvoj duh mrakom neznanja zaslijepio. Vidjet ćeš, kako nas mole oni, kojima se ti moliš, kako se nas boje oni, kojima se ti klanjaš. Vidjet ćeš, kako stoje svezani u našoj ruci, kako uhvaćeni dršću oni, kojima se diviš i koje častiš kao gospodare. Zaista ćeš se zastidjeti i posramiti zbog i " svojih zabluda, kada budeš vidio i čuo, gdje bogovi tvoji na

- pitanje odmah priznaju, što su i kako ne mogu, premda ste azočni, sakriti svojih opsjena i varka.

16. Kakva je to dakle kukavnost duha, pače kakva je u za... h sl'jepa i bezumna bolest, da ne će iz tame doći na svijetlo, eteni u zamke vječne smrti ne će prihvatiti nadu besmrtnu ne boje Boga, koji prijete i kaže: »Tko prinosi žrtvu drugim osim Gospoda, neka se istrijebi.« (Exod, 22, 19.)

1 o: »Djelu ruku svojih klanjaju se, što načiniše prsti < klanjaju se prošti ljudi i klanjaju se glavni ljudi; nemoj L „pre liti.« (Is. 2, 8) Što se pred lažnim bogovima ponizuješ i

klanjaš? Zašto pred ružnim likovima i zemnim djelima sagibaš svoje zarobljeno tijelo? Bog te je uspravno stvorio. Dok su ostale životinje sagnute i dok su zemlji nagnute zbog neuspravnog tijela, dotle je tvoj stas uspravan, i tvoje je lice k nebu i k Bogu gore uzdignuto. Tamo gledaj, tamo svoje oči uzdigni, u visini traži Boga. Da se oslobodiš pakla, digni srce k nebu u visine. Zašto padaš u zagrljaj smrti sa zmijom, pred kojom padaš klanjajući joj se? Zašto srćeš u propast clavaosku po đavlu i s đavlom? Čuvaj uzvišenost svoju, u kojoj si rođen. Ustraj onaki, kakav si od Boga stvoren. Neka duh tvoj uspravno stoji kao lice i tijelo tvoje. Da možeš Boga spoznati, upoznaj sebe. Okani se idola, koje je ljudska zabluda izmislila. Obrati se Bogu, koji će pomoći, kada zavapiš. Vjeruj Kristu, koga je Otac poslao, da nas otkupi i oživi. Prestani svojim progonstvima vrijeđati Boga i Krista, jer će njihove uvrede Božja osveta kazniti.

Vjera i nevjera u vatri kušnja i nevolja.

17. Odatle dolazi, da se od nas nitko ne otima, kada ga hvataju, niti se osvećuje zbog nepravednog vašeg nasilja, premda je kršćanski narod vrlo velik. Sigurnost, da osveta ne će izostati, čini nas strpljivima. Nevini popuštaju krivima. Nedužni pristaju mirno na kazne i patnje, jer su zastalno uvjereni, da ne će ostati neosvećeno, što god mi trpjeli, i što veća bude nepravda progonstva, biti će veća i teža odmazda zbog toga. Bezbožni zločinci nikada ne ustaju na nas, a da ih ne bi odmah stigla Božja osveta. Mukom ćemo preći preko starih primjera, ne ćemo ni riječe pisnuti o ponovnim Božjim osvetama svojih štovatelja, nego će nam biti dovoljan dokaz nedavni događaj. Tada je tako naglo i u tolikoj brzini tako veličanstveno nadošla osveta: srušile su se države, raspalo se bogatstvo, vojske su propale i tabori se umanjili. A neka nitko ne misli, da se to dogodilo slučajno ili na slijepu sreću, jer je već prije Sveto Pismo odredilo i reklo: »Moja je osveta i plata.« (Deut. 32, 35) I ponovno nas unaprijed opominje Duh Sveti govoreći: »Nemoj reći: osvetit ću se svojem neprijatelju, nego čekaj Gospoda, da ti bude na pomoć.« (Prov. 20, 22) Odatle je očito i jasno, da sve ono, što od Božjega gnjeva silazi, ne silazi zbog naše krivnje nego za našu korist.

18. Ali zbog toga neka nitko ne misli, da Bog **nevoljama**, što iju&e stižu, ne osvećuje kršćane, jer se čini, da su i njih ove nezgode zahvatile. Svjetske nevolje osjeća onaj kao kaznu, komu je sve veselje i sva slava na ovome svijetu. Onaj se žalosti i plače, šta mu je zlo u ovome vijeku, kome ne može biti dobro iza ovoga vijeka, koji čitav plod svojeg života ovdje uživa, čija se sva utjeha ovdje svršava, čiji kratki i propadljivi život računa s nekom nasladom i slatkoćom ovdje na zemlji, i kome, kada premine s ovog svi'eta, još samo bol preostaje kao kazna. Uostalom nemaju nikakva bola zbog navale sadašnjih zala oni, koji se nadaju budu-

čim dobrima. Napokon nas ne obaraju nevolje niti će nas s krši Li ili ražalostiti; a isto tako mi ne mrmljamo, ako nas zadesi kakva nesreća bilo u imetku bilo u zdravlju. Mi živimo više u duhu negoli u tijelu i jakošću duha nadvladavamo nemoć tijela. Mi znamo i vjerujemo, da će nas baš ono iskušati i ojačati, što nas muči i tare.

19. Mislite li, da nas i vas nevolje jednako muče, kada vidite, da mi i vi iste nevolje nejednako podnosimo? Vaša nestrpljivost uvijek više i tuži se; naša je strpljivost po vjeri hrabra, uvijek je mirna, uvijek Bogu zahvalna; mi ovdje ne tražimo nikakva veselja niti ikakve sreće, nego u blagosti i u miru očekujemo vrijeme stalnog Božjeg obećanja proti svim olujama uzburkanog svijeta. Jer, doklegod imamo ovo tijelo zajedničko s drugima, dotle mora biti naš život i naše stanje zajedničko, i ljudski se rod ne može međusobno rastaviti i razići, doklegod ne otide s ovoga svijeta. Međutim dobri i zli u jednoj kući stanuju. Štogod se dakle u kući dogodi, podnosimo sve jednakom sudbinom, dok se ne razidemo u stanove vječne smrti ili besmrtnosti, pošto smo završili ovaj zemaljski život. Nismo stoga vama jednaki i slični vama, što, dok smo još ovdje u svijetu i u tijelu, zapadamo jednako s vama u svjetske i tjelesne nesreće. Jer, budući da svaka kazna stoji u osjećaju boli, očito je, da onaj nije sudionik tvoje kazne, kojega vidiš, da s tobom ne osjeća bola,

20. U nama buja jaka nada i čvrsta vjera, pa da se počne i sam svijet rušiti, mi ćemo duhom uspravno stajati, i naša će Krepost, biti nepomična, a naša strpljivost uvijek vedra, i duša uvijek u Bogu sigurna, kaošto po proroku Duh Sveti govori i opominje nas i jakost naše nade i vjere nebeskim riječima učvršćuje: »Jer smokva ne će cvasti, niti će biti roda na lozi vinovoj; rod će maslinov prevariti, i njive ne će dati hrane, ovaca će nestati iz tora, i goveda ne će biti u oboru. Ali ću se ja radovati u Gospodu, veselit ću se u Bogu spasenju svojem.« (Hab-, 3, 17, 18). Čovjeka Božjeg i štovatelja Božjeg, koji se opire o istinitost nade, koji se temelji na stalnosti vjere, ne će, kako veli Duh Sveti, zbuniti nesreće ovog svijeta i vijeka. Neka ih vinograd izda, neka ih maslina prevari, i neka se na ugrijanom polju trava osuši od vrućine, što se to tiče kršćana, što to spada na sluge Božje, koji su u raj pozvani, koje čeka milost i obilje svako kraljevstva nebeskog? Oni uvijek kliču u Gospodinu, oni se raduju i vesele u Bogu svojem i hrabro podnose zla i nesreće svijeta, jer darove u sretnoj budućnosti očekivaju. Mi naime, koji smo se odrekli zemaljskog rođenja, ponovno smo stvoreni i rođeni u duhu. Mi, koji više ne živimo svijetu nego Bogu, obećanih nagrada ne ćemo prije postići nego što dodemo Bogu, Pa ipak bez prestanka žarko se molimo, da se dušmani udalje, da nam kiša padne, da se nevolje uklone ili ublaže, a i za vaš mir i za vaše zdravlje (spasenje) ublažujemo Boga i milostivim ga činimo usrdnim i neprestanim molitvama po danu i po noći.

Vjera i nevjera u vječnoj perspektivi.

21. Mi i neznabožački i Bogu protivni štovatelji lažnih bogova jednako smo međutim podvrgnuti mukama zemaljskog života zbog zajedničkog i puti. Ali stoga neka si nitko ne laska, kao da se to ne događa zbog vaše kazne. Bog nas je naime poučio i zasnjeđio po proroku, da će nepravedniki gtići Božja srdžba, i da će biti progonstva, koja će nas, ukoliko smo ljudi, mučiti, ali da će i osveta s Božje strane slijediti, koja će progonjene braniti.

22. A kolike se i koje se stvari ovdje međutim događaju za nas? Nežio se zbog primjera događa, da bi se spoznala srdžba osvetnog Boga. Uočajnici nas još ubuduće čeka dan, kojega Sveto Pismo navješćuje govoreći: »Ridajte jer je blizu dan Gospodnji; doći će kao pustoš od Svemogućega. Evo ide dan Gospodnji ljuti s gnjevom i s jarošću, da obrati zemlju u pustoš i grešnike da istrijebi iz nje.« (Is. 13, 6 i 9.) I opet veli: »Jer, gle ide dan, koji gori kao peč, i svi će se ponositi i svi, koji rade bezbožno, biti strnika, i upalit će ih dan koji ide, veli Gospod.« (Mal. 4, 1.) Bog nalaže, da se spale i sprže stranci, a stranci su neznabošci, koji nijesu Božjeg roda, koji se nijesu duhovno rodili i koji nijesu sinovi Božji postali. Sudu će Božjem izbjeći samo oni, koji su preporođeni i Kristovim znakom obilježeni, kako to Bog na drugom mjestu veli, kada šalje svoje anđele, da svijet unište i ljudski rod istrijebe. Na konci se pak ovako prijeti: »Prođite i pobijte, neka ne žali oko vaše niti se smilujete; starce i mladiće i djevojke i djecu pobijte da se istrijebe; ali na kome bude znak, k njemu ne pristupajte.« (Ez. 9, 5.) Kakav će to pako biti znak i sa kojem će dijelu tijela biti postavljen, pokazuje Bog na drugome mjestu, govoreći: »Pođi kroz sred grada, posred Jerusalema, i zabilježi biljegom ček onijem ljudima, koji uzdišu i koji ridaju radi svojih nepravda, što se cice »sred njega.« (Ez. 9, 4) Da se opet ovaj znak tiče muke i Krvi Kristove, i da će se onaj spasiti i poštedjeti, koji bude zatečen s ovim znakom, i ovo se isto tako razabira iz Božjeg svjedočanstva: »A krv ona bit će vam znak na kućama, u kojima ćete biti; i kad vidim krv, proći ću vas, te ne će biti među vama pomora, kad stanem ubijati po zemlji egipatskoj.« (Exod. 13.)

Što se u klanju jaganjca kao u slici prikazivalo, to se ispunilo u Kristu kada je kasnije nadošla istina. Kaošto se židovski narod, kada je Egipat oštinut bio, mogao spasiti jedino po krvi i po znaku jaganjca, tako će pri uništenju i svijeta propasti izbjeći samo onaj, koji bude zatečen sa znakom i krvlju Kristovom.

23. Pazite dakle, dok je vrijeme, na vaše pravo i vječno spasenie. A, jer je konac svijeta blizu, u strahu dignite svoja srca k Bogu. Nemojte se u ovome vijeku radovati ispraznom i slabom gospodstvu nad pravednicima i nad blagima, jer na obrađenom i plodnom polju raste i vlada ljulj i divlja zob. Nemojte govoriti, da nevolje dolaze, jer mi ne poštivamo vaših bogova, nego znajte, da je ovaka uredba Božje srdžbe, koja hoće nesrećama opametiti one, koji Ga ne će u dobročinstvima spoznati. Boga tražite sada makar i kasno, jer vas odavna po proroku oominje i kaže; »Tražite Boga i živjet će duša vaša.« (Ps. 63, 35.) Boga makar i kasno spoznajte, jer nas ie Krist, kad je došao, učio i oominiao: »A ovo je život vječni, da upoznadu tebe, jedinoga Boga istinitoga

i koga si poslao Isusa Krista.« (Iv. 17, 3). Vjerujte njemu, koji vas zaista ne vara. Vjerujte Njemu, koji je za sve ovo prorekao, da će se zbiti. Vjerujte Njemu, koji će nagraditi vječnim životom one, koji će mu vjerovati. Vjerujte Njemu, koji će nevjerne osuditi na vječnu kaznu paklene vatre.

24. Kada sudnji dan dođe, kakvu će slavu imati vjera, a kakvu kaznu nevjera? Kolika će radost biti vjernika, kolika žalost nevjernika, što prije nijesu htjeli ovdje vjerovati, a sada se više ne da vjerovati? Osuđenike će uvijek pržiti žarki pakao, i živa će ih vatra za kaznu izjedati, niti će ikada biti odmora ili kraja u mukama. Duše će se sačuvati sa svojim tjelesima za beskrajne muke i bolove. Mi ćemo ondje zauvijek gledati onoga, koji je nas ovdje kratko vrijeme gledao u našim patnjama. Okrutne oči, koje su se ovdje kratko naslađivale gledajući progonstva, bit će tamo naplaćene vječnim gledanjem prema vjernim riječima Svetog Pisma: »Jer crv njihov ne će umrijeti i oganj njihov ne će se ugasiti: i bit će gad svakom tijelu.« (Is. 66, 24.) I ponovno veli na drugom mjestu: »Tada će pravednici stati s velikom postojanošću prema onima, koji su im nevolje zadavali i njihove radove grabili. Oni će vidjeti, i oni će se smesti od strahovitoga straha, i čudit se zbog nenadanog i neočekivanog spasenja (pravednika); oni će puni kajanja i tuge u duši jecati i govoriti: Ovo su oni, koje smo nekada držali za ruglo i za sramotu. Mi smo ludaci smatrali put njihov ludim, i konac njihov beščasnim. Eto kako su među sinove Božje ubrojani, i baština je njihova među svetima. Mi smo dakle pogriješili i svijetlo pravde nije nama sjalo, i sunce (mudrosti) nije izašlo nama. Mi smo se izmorili na putu opačina i propasti, hodali smo po mučnim samoćama a za put Gospodnji ne htjedosmo znati. Što nam je koristila naša oholost? Kakva nam je korist bila od našeg bogatstva, kojim smo se hvastali? Sve je to prošlo kao sjena.« (Sap. 5, 1—9.) Tada bolovi od kazne ne će uroditi kajanjem, tada će plač biti uzaludan i zaklinjanje bezuspješno. Prekasno će vjerovati u vječnu kaznu, koji nijesu htjeli vjerovati u vječni život.

Dakle?

25. Pobrinite se i osigurajte si život, dok se još može. Nudimo vam spasonosnu pomoć naše duše i našeg srca. A jer mi ne smijem mrziti i, jer se Bogu sviđamo, ako za zlo zla ne vraćamo, to vas opominjemo, dok je prilika, dok ste još živi, da zadovoljite Bogu i da se iz dubina tamnog praznovjerja uzvinete do čistog svijetla istinite vjere. Mi vam ne zavidimo na vašem dobru niti od vas krijemo božanska dobročinstva. Za vašu mržnju vraćamo vam blagohotnost, a za muke i patnje, što ih nama zadajete, pokazujemo vam put spasenja. Vjerujte i živite i radujte se s nama zauvijek vi, koji ste nas dosada progonili. Kada se otiđe s ovog svijeta, ne može se više činiti pokora, nema više zadovoljštine.

Ovdje se ili gubi ili čuva život. Ovdje se valja pobrinuti za spase-
nje vječno štovanjem Boga i plodnom vjerom. A nikoga ne smiju ni
grijesi ni godine zadržavati, da ne bi postigao spasenja. Dok smo
na ovome svijetu, pokora nije nikada prekasna. Slobodan je pri-
stup Bogu, da se dobije oprostjenje, a koji traže i razumiju istinu»,
lako će doći. Bio ti makar na zapadu i uirnuću zemaljskog života,
ako zamoliš za grijeha i ako zavapiš k jedinom i pravom Bogu
s kajanjem i s vjerom, On će otpustiti onome, koji ga priznaje,
i udijelit će po božanskoj ljubavi spasonosno oprostjenje onome,
koji vjeruje u Njega, pa će tako s ruba smrti prijeći u besmrtnost.
Ovu nam milost Krist daje, On dariva nama ovaj dar svojeg milo-
srđa nadvladavši smrt pobjedonosnim križem, otkupivši vjernika
cijenom krvi svoje, izmirivši čovjeka s Bogom Ocem, oživivši smrt-
nika nebeskim preporodom. Njega, ako je moguće, slijedimo svi.
Njemu se zakunimo, Njegovim se znakom obilježimo. On nam ot-
vara vrata života, On nas opet u raj povraća, On nas vodi u kra-
ljevstvo nebesko. S Njim ćemo uvijek živjeti postavši po Njemu
sinovima Božjim. S Njime ćemo uvijek klicati Njegovom krvlju ot-
kupljeni, Kao kršćani bit ćemo s Kristom uvijek slavni, u Bogu
Ocu bit ćemo blaženi, u vječnoj ćemo se nasladi radovati gledaju-
ći Boga i hvalu Mu zauvijek dajući. Jer onaj se mora zauvijek ve-
seliti i zahvaljivati, koji je premda smrtno zadobio sigurnu be-
smrtnost.

Preveo: I, Filipović D, I.